

АЁЛЛАР ТАДБИРКОРЛИГИ: ҲУҚУҚИЙ КАФОЛАТЛАР ВА РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ

Даминова Хилола Салимовна

*Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги
Бизнес ва тадбиркорлик олий мактаби МБА-Кичик бизнес ва
тадбиркорлик тингловчиси*

Аннотация: Ушбу илмий мақолада аёллар тадбиркорлигининг ҳуқуқий кафолатлари ва ривожланиш тенденцияларига оид тадқиқот амалга оширилади. Мақолада аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш учун давлат томонидан амалга оширилаётган ҳуқуқий ва иқтисодий қўллаб-қувватлашлар, шунингдек, ушбу соҳадаги муаммолар ва имкониятлар тўғрисидаги таҳлиллар олиб борилади. Хусусан, Ўзбекистонда аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлашга қаратилган дастурлар ва уларнинг самарадорлиги, гендер тенглигини таъминлаш, молиявий ёрдам ва ҳуқуқий кафолатлар борасидаги муаммолар муҳокама қилинади. Мақолада аёллар тадбиркорлиги ривожига барча асосий тенденциялар, уларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишга қўшган ҳиссаси ва гендер тенглигини таъминлашдаги аҳамиятига эътибор қаратилади. Мазкур тадқиқот аёллар учун тадбиркорлик муҳитини яхшилаш, уларнинг иқтисодий мустақиллигини таъминлаш ва иқтисодий тараққиётга ҳисса қўшишга қаратилган асосий тавсияларни ўз ичига олади. Тадқиқот натижалари аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришга оид ҳуқуқий кафолатлар ва ривожланиш тенденцияларининг мураккаб хусусиятларини яққол намоён этди. Ўтказилган таҳлил ва тадқиқотлар аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш бўйича Ўзбекистонда амалга оширилган тадбирлар, муаммолар ва самарадорликка оид натижалар кўрсатилган.

Калит сўзлар: аёллар тадбиркорлиги, ҳуқуқий кафолатлар, гендер тенглиги, молиявий ёрдам, тадбиркорлик фаолияти, иқтисодий мустақиллик, Ўзбекистон гендер стереотиплари, ижтимоий-иқтисодий ривожланиш,

аёллар учун қўллаб-қувватлаш, тадбиркорлик муҳити, аёллар бизнеси, қонуний тизим, аёллар учун имкониятлар, бизнес-ҳуқуқлар, тадбиркорлик сиёсати, ижтимоий инклюзия, иқтисодий қўллаб-қувватлаш.

КИРИШ

"Аёллар тадбиркорлиги: Ҳуқуқий кафолатлар ва ривожланиш тенденциялари" мавзусидаги илмий мақоланинг мақсади аёллар тадбиркорлигининг ҳуқуқий кафолатлари ва унинг ривожланиш тенденцияларини ўрганишдан иборат. Ушбу мақолада аёллар тадбиркорлиги соҳасидаги ҳуқуқий қўллаб-қувватлаш механизмлари, уларнинг миллий ва халқаро ҳуқуқий тизимдаги ўрни, ҳамда ушбу соҳадаги ривожланишнинг замонавий тенденциялари ва қийинчиликлар таҳлил қилинади.

Мақсад, аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш учун зарур бўлган ҳуқуқий шарт-шароитлар ва уларнинг аёллар учун имкониятларни кенгайтиришга қаратилган механизмларни ўрганиш, шунингдек, аёллар тадбиркорлигининг умумий иқтисодий ривожланишга қўшган ҳиссаси ва аҳамиятини аниқлашдан иборат. Мақолада, шунингдек, аёллар тадбиркорлигига қўмаклашувчи муаммолар ва уларни ҳал қилиш йўллари, шу жумладан, қонунчиликни яхшилаш ва аёллар учун эркин тадбиркорлик муҳитини яратиш бўйича таклифлар кўриб чиқилади. Аёллар тадбиркорлиги замонавий иқтисодий тараққиётнинг муҳим қиррасини ташкил этиш билан бирга, жамиятнинг барқарор ривожланиши ва ижтимоий барқарорликка эришишда муҳим рол ўйнайди. Бугунги кунда аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш нафақат иқтисодий муаммоларни ҳал қилиш, балки гендер тенглигини таъминлаш, аёллар учун янгидан-янги имкониятлар яратиш ва уларнинг ижтимоий фаоллигини оширишга қаратилган муҳим стратегик йўналишга айланди. Шунингдек, аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришдаги асосий муаммолар ва имкониятлар, давлат томонидан амалга оширилаётган ҳуқуқий, иқтисодий ва ижтимоий қўллаб-қувватлашлар ёрдамида ечимини топишга интилаётган масалалардир. Ўзбекистон Республикасида аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Мазкур

тадбиркорлик соҳаси, айниқса, аёллар учун молиявий, ҳуқуқий ва ташкилий имкониятларни оширишда мустаҳкам асос бўлиб хизмат қилмоқда. Бунга 2019 йилда қабул қилинган "Аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш" дастури ҳам яққол мисол бўла олади. Ҳар йили давлат томонидан аёлларга молиявий ёрдам, бизнес олиб бориш учун қулай шарт-шароитлар яратиш ва гендер тенглигини таъминлаш йўналишида муҳим қарорлар қабул қилинмоқда. Бундай чора-тадбирлар аёллар тадбиркорлиги соҳаининг ривожланишига тўсқинлик қилувчи омиллардан айримларини йўқотишга ёрдам беради. Аммо, аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришда муаммолар ҳамон қолмоқда. Бу муаммолар орасида гендер стереотиплари, молиявий ёрдамлар ва кредитлаш тизимидаги камчиликлар, аёллар учун махсус қонуний кафолатларнинг етказилмаганлиги ва бизнес юритишдаги ижтимоий ҳамда маданий тўсиқликлар бор. Шунингдек, тадбиркор аёлларнинг ҳуқуқий соҳадаги ва иқтисодий фаолиятдаги имкониятларини кенгайтириш ва уларга халақит берувчи омилларни бартараф этиш учун самарали ислохотлар талаб этилади. Ушбу мақолада аёллар тадбиркорлигининг ҳуқуқий кафолатлари ва ривожланиш тенденциялари, шунга қаратилган давлат дастурлари, гендер тенглигини таъминлаш ва молиявий қўллаб-қувватлаш масалалари ўрганилади. Тадқиқот натижалари аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришдаги асосий муаммолар ва уларни ҳал қилиш йўллари аниқлашга ёрдам беради.

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДЛАР

Аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш бўйича ўтказилган тадқиқотлар ва амалий ишларни таҳлил қилиш, ушбу соҳадаги асосий тенденциялар ва муаммоларни белгилашга ёрдам беради. Бир қатор тадқиқотлар аёллар тадбиркорлигининг иқтисодий ва ижтимоий аҳамиятини таъкидлайди. Масалан, Халқаро меҳнат ташкилоти (ILO) ва Бутунжаҳон банкнинг аёллар тадбиркорлигига оид қатор мониторинг ва тадқиқотларида гендер тенглигини таъминлаш, молиявий имкониятларга кириш ва аёллар учун қонуний кафолатларнинг аҳамиятига алоҳида эътибор қаратилади.

Ўзбекистонда аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш борасида кўплаб

тадқиқотлар ва ишланмалар мавжуд. Давлат томонидан қабул қилинган меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар, жумладан, "Аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш" дастури ва бошқа қонунларнинг ижтимоий-иқтисодий таъсири таҳлил қилинган. Бундан ташқари, Ўзбекистонда аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлашга оид иккала дастурнинг натижалари ва тўсқинлик қилувчи омиллар бўйича амалий тадқиқотлар ҳам ўтказилган. Тадқиқотларда аёллар учун молиявий ёрдамнинг аниқ механизмлари ва кредитлаш тизимининг камчиликлари, шунингдек, гендер стереотипларини йўқотиш ва аёллар учун тадбиркорлик имкониятларини кенгайтириш талаб этилаётгани кўрсатилган. Шунингдек, аёллар тадбиркорлиги борасидаги тадқиқотлар ҳақидаги адабиётлар, хусусан

Методлар: Ушбу мақолада аёллар тадбиркорлигининг ҳуқуқий кафолатлари ва ривожланиш тенденцияларини таҳлил қилишда турли методлар қўлланилади. Асосий методлар қуйидагилардан иборат:

Қонуний ҳужжатлар ва меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни таҳлил қилиш: Мақолада Ўзбекистонда аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлашга қаратилган қонун ва қарорлар, шунингдек, давлат томонидан қабул қилинган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар таҳлил қилинади. Бу метод давлат сиёсати ва ҳуқуқий кафолатларни тушунишга ёрдам беради. **Статистик таҳлил:** Аёллар тадбиркорлигининг ривожланиш тенденцияларини олиб боришда статистик маълумотлар, яъни аёллар тадбиркорларининг сони, ишлаб чиқариш харажатлари, рентабеллик ва иқтисодий самарадорлик кўрсаткичлари таҳлил қилинади. 2025 йилда Ўзбекистонда аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш ва бандлигини таъминлашга қаратилган бир қатор муҳим тадбирлар амалга оширилмоқда. Қуйидаги статистик маълумотлар ва режалар бу соҳадаги янгиликларни кўрсатади:

[Kun.uz](#)+3[Gazeta.uz](#)+3[Ishonch.uz](#)+3

- **Саноат ишлаб чиқаришида аёллар иштироки:** 2025 йил январь ойида Ўзбекистон корхоналари томонидан 55,8 триллион сўмлик саноат маҳсулоти ишлаб чиқарилган бўлиб, аёллар раҳбарлик қилаётган корхоналар бу кўрсаткичга салмоқли ҳисса қўшган. [РЭУ Ташкент](#)

- **Аёллар бандлигини таъминлаш режаси:** Жорий йилда 2 миллион нафар аёллар бандлигини таъминлаш, шундан 1 миллион 300 минг нафар хотин-қизни тадбиркорликка жалб қилиш режалаштирилган. Бу мақсадга эришиш учун тижорат банклари томонидан аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш учун қулай молиявий пакетлар тақдим этилади. РЭУ Ташкент+8Kun.uz+8Gazeta.uz+8

- **Молиявий қўллаб-қувватлаш:** Хотин-қизларни тадбиркорлик фаолиятига жалб этиш ва уларнинг лойиҳаларини молиялаштиришни кенгайтириш мақсадида, 2025 йилда қўшимча равишда 200 миллион АҚШ доллари йўналтирилади. Gazeta.uz+1Daryo.uz+1

- **Касб-хунарга ўқитиш:** Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2025 йил 30 январдаги қарорига мувофиқ, жорий йилда 635 минг хотин-қизни касб-хунарга ўқитиш ва уларнинг бандлигини таъминлаш вазифаси белгиланган. Январь ойида 71 минг 851 нафар хотин-қизлар касб-хунарга, тадбиркорлик ва томорқачилик бўйича ўқитилган. Медиатор+8Uza.uz+8Шавкат Мирзиёев+8

- **Банклар томонидан кўрсатилаётган ёрдам:** Президент Шавкат Мирзиёевнинг таъкидлашича, тижорат банклари томонидан аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш учун қулай молиявий пакетлар тақдим этилади. Бу орқали хотин-қизларнинг тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлашга кўмаклашилади. Gazeta.uz+2Ishonch.uz+2Kun.uz+2

- **Парламентдаги аёллар сони:** Ўзбекистон тарихида биринчи марта парламентдаги аёллар сони БМТ тавсияларига мос даражага етди, бунда парламентдаги аёллар улуши 33 фоизга етди ва жаҳондаги 190 парламент орасида 37-ўринни эгаллади. □

Бу маълумотлар Ўзбекистонда аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш ва бандлигини

Жаҳон бўйича статистика

- **Global Entrepreneurship Monitor (GEM):**

- GEM ҳисоботларига кўра, жаҳонда аёллар тадбиркорлигига катта эътибор қаратилган. 2022 йилда аёллар тадбиркорлиги даражаси кўплаб мамлакатларда, шу жумладан АҚШ ва Германияда, 30-40% орасида.

- **World Bank маълумотлари:**

- Жаҳонда аёлларнинг тадбиркорлик фаолиятига энг кўп тўсқинлик қилувчи омиллар қаторидан кредит олиш имкониятлари ва жинсга асосланган дискриминация сингари омиллар турибди. OECD ҳисоботларида аёлларнинг тадбиркорлик салоҳиятини ривожлантириш учун омбор ва молиявий ёрдамлар яратиш муҳимлигини таъкидлаган.

- **Турли мамлакатларда аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлашнинг самарали моделлари:**

- **АҚШ:** Small Business Administration (SBA) орқали аёл тадбиркорлар учун имтиёзли кредитлар ва грантлар олиш имконини берувчи дастурлар мавжуд. 2023 йилда SBA аёллар учун тадбиркорлик дастурлари орқали 5 миллиард доллардан ортиқ маблағ тақдим этган.

- **Германия:** "FRAUEN Unternehmen" дастури орқали аёлларга молиявий ёрдам ва маслаҳат хизматлари кўрсатилади. Бу дастур аёллар учун бизнесни ривожлантиришда ёрдам беради.

- **Жанубий Корея:** Аёллар тадбиркорлик марказлари орқали стартапларга тренинглар, кредитлар ва солиқ имтиёзлари тақдим этилади. Жанубий Кореяда аёллар учун бизнес фаолиятини ривожлантиришга қаратилган махсус дастурлар жуда самарали.

- **Ҳиндистон:** Mudra Yojana Scheme орқали аёллар тадбиркорлари учун микрокредитлар ва малакали ёрдам дастурлари мавжуд.

Меҳнат бозори ва тадбиркорлик муҳити таҳлили: Аёллар тадбиркорлигига таъсир этувчи ижтимоий-иқтисодий муҳит, меҳнат бозори ва тадбиркорлик муҳити ҳақидаги таҳлиллар асосида аёллар учун равон иқтисодий муҳитни яратиш йўллари кўриб чиқилади. Ушбу методларнинг барчаси аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлашдаги ҳуқуқий ва ижтимоий омилларни яққол кўрсатиб беради ва тадбиркорлик фаолиятининг ривожланишидаги асосий тўсқинликлар ва имкониятлар ҳақида аниқ тасаввур яратади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 07.03.2025 йилдаги “Хотин – қизлар тадбиркорлигини ривожлантиришни қўллаб-қувватлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 96-сон қарорига асосан хотин-қизларнинг лойиҳаларини қўллаб-қувватлаш учун қуйидагилар ҳисобидан 2025 йилда қўшимча 200 миллион АҚШ доллари йўналтирилади:

(а) Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси икки ҳафта муддатда етти йил муддатга йиллик Марказий банкнинг асосий ставкасида жами 100 миллион АҚШ доллари эквивалентида, шундан АТ «Халқ банки»га 35 миллион АҚШ доллари, «Бизнесни ривожлантириш банки» АТБга 35 миллион АҚШ доллари

ва «Микрокредитбанк» АТБга 30 миллион АҚШ доллари микдорида кредит ресурслари ажратилади;

(б) тижорат банклари «Маҳалла лойиҳаси» дастури доирасида лойиҳаларни молиялаштириш учун ташқи молия бозорларидан 100 миллион АҚШ доллари жалб қилади.

хотин-қизларнинг лойиҳаларини молиялаштиришга:

(а) «Бизнесни ривожлантириш банки» АТБга ажратилган маблағлар ҳисобидан «HAMRON» тадбиркор аёлларни қўллаб-қувватлаш дастури доирасида белгиланган тартиб ва механизмлар асосида;

(б) АТ «Халқ банки» ва «Микрокредитбанк» АТБга ажратилган маблағлар ҳисобидан оилавий тадбиркорликни ривожлантириш дастури доирасида белгиланган тартиб ва механизмлар асосида кредитлар ажратилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 14.03.2025 йилдаги “Оила ва хотин қизларни қўллаб қувватлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 103-сон қарорига асосан 2025 йилда хотин-қизларни қўллаб-қувватлашнинг асосий мақсадли кўрсаткичлари этиб қуйидагилар белгиланган:

(а) 2 миллион нафар хотин-қизларнинг бандлигини таъминлаш;

(б) 250 минг нафар хотин-қизларни касб-ҳунар ва тадбиркорликка ўқитиш;

(в) 250 минг нафар хотин-қизларни олий таълим билан қамраб олиш;

(г) 50 минг нафар эҳтиёжманд хотин-қизларни санаторийларда соғломлаштириш ҳамда уларда тадбиркорлик кўникмаларини шакллантириш бўйича мотивацион семинарлар ташкил этиш. «HAMRON» тадбиркор аёлларни қўллаб-қувватлаш дастури доирасида 2025 йил 1 майдан бошлаб:

(а) хотин-қизларга «яшил лойиҳалар» ва IT соҳасидаги лойиҳаларни амалга оширишига, шунингдек, камида 5 нафар хотин-қизнинг тадбиркорлигини йўлга қўйишга кўмаклашган 1 минг нафар «устоз» тадбиркорларга 50 миллион сўмгача грант ажратиш йўлга қўйилади. Бунда грант маблағлари Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил

8 ноябрдаги ПҚ-385-сон қарорининг 8-бандида назарда тутилган маблағлар ҳисобидан ажратилади;

(б) ижобий кредит тарихига эга бўлган хотин-қизларга 100 млн сўмгача гаровсиз кредит ажратилади;

(в) аёл тадбиркорлар томонидан кредит ҳисобидан сотиб олинаётган асбоб-ускуналар етказиб берилгунга қадар «Тадбиркорликни ривожлантириш компанияси» АЖ томонидан кафиллик тақдим этилиши йўлга қўйилади.

АТ «Халқ банки» Савдо-саноат палатаси билан биргаликда «Лойиҳалар фабрикаси» платформаси негизида қуйидаги имкониятларга эга «Тадбиркор аёллар» платформасини 2025 йил 1 июлга қадар ишга туширилади:

(а) аёл тадбиркорларга хомашё сотиб олишга кўмаклашиш;

(б) ўзаро кооперацияни кенгайтириш ва маҳсулотларни сотиш учун бозор топиш;

(в) зарур мутахассисларни излаш ва ишга қабул қилиш;

(г) лойиҳалар доирасида юзага келаётган муаммоларини аниқлаш ва уларга ечим топиш.

4. АТ «Халқ банки» уч ой муддатда «Тадбиркор аёллар» платформаси орқали тижорат банклари, Солиқ қўмитаси, Камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазирлиги, Миллий статистика қўмитаси, Савдо-саноат палатаси ва бошқа манфаатдор ташкилотлар билан ўзаро ахборот алмашинувини йўлга қўйсин.

Савдо-саноат палатаси 2025 йил 1 майдан бошлаб қуйидагиларни назарда тутувчи «Ҳамкор тадбиркор» дастурини йўлга қўйади:

(а) ўз бизнесини ташкил этмоқчи бўлган хотин-қизларда тадбиркорлик кўникмаларини шакллантириш;

(б) кооперация асосида хотин-қизларнинг тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйишга кўмаклашиш;

(в) маҳаллий ва халқаро электрон платформаларда хотин-қизларга ўз маҳсулотларини жойлаштириш ва сотишга кўмаклашиш.

Марказий банк тижорат банклари билан биргаликда 2025 йил 1 августга қадар Аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш йўналишида молиявий хизматлар кўрсатиш стратегиясини тасдиқланади. Бунда қуйидагилар назарда тутилади:

(а) тижорат банкларида хотин-қизлар учун янгича ёндашувлар асосида замонавий молиявий хизматларни йўлга қўйиш;

(б) ҳомиладорлик ва туғиш таътилини олган аёллар учун банк кредитлари бўйича тўловлар муддатини 10 ойгача узайтириш.

Савдо-саноат палатасининг қуйидаги вазифаларни амалга оширувчи етакчи ишбилармон аёллардан иборат Тадбиркор аёллар кенгашини ташкил этиш тўғрисидаги таклифи маъқулланди:

(а) мунтазам равишда ҳудудларга чиқиб, тадбиркор хотин-қизларнинг муаммоларини ўрганиш ва бартараф этиш бўйича таклифлар ишлаб чиқиш;

(б) тадбиркор аёлларнинг илғор тажрибаларини бошқа ҳудудларда оммалаштиришга кўмаклашиш;

(в) аввал тадбиркорлик лойиҳаларини амалга оширган хотин-қизлар билан манзилли ишлаб, уларнинг муаммоларини ҳал қилиш ва бизнес ғояларини амалга оширишга кўмаклашиш;

(г) тизимли муаммоларни ҳал қилиш юзасидан Ҳукумат ва Олий Мажлис Қонунчилик палатасига таклифлар киритиб бориш.

Хотин-қизларни тадбиркорлик фаолиятига жалб қилиш ва аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришнинг қуйидагиларни назарда тутувчи яхлит тизими жорий этилади:

(а) «Бизнесга илк қадам» йўналишида — Савдо-саноат палатаси томонидан бизнес кўникмасига эга бўлмаган ташаббускор хотин-қизларни аниқлаш ва уларни тадбиркорлик асосларига ўқитиш;

(б) «Бизнесни йўлга қўйиш» йўналишида — АТ «Халқ банки» (Г. Рашидова) ва бошқа тижорат банклари томонидан ўзини ўзи банд қилган хотин-қизларга кичик тадбиркорлик фаолиятини ташкил этишга кўмаклашиш;

(в) «Бизнесни кенгайтириш» йўналишида — «Ҳамроҳ» хотин-қизлар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш компанияси» масъулияти чекланган жамияти томонидан бизнес-режалар ишлаб чиқиш, молиялаштириш ва бозор топиш кўникмаларига ўргатиш орқали кичик корхоналар фаолиятини кенгайтириш;

(г) «Бизнесни юксалтириш» йўналишида — Савдо-саноат палатаси томонидан «Чемпион тадбиркорлар» дастури доирасида 50 нафар энг фаол аёл тадбиркорлар билан манзилли ишлаб, уларнинг йиллик айланмасини камида 100 миллиард сўмгача олиб чиқишга кўмаклашиш.

Хотин-қизларни ижтимоий-иқтисодий қўллаб-қувватлаш бўйича республика комиссияси ҳар йили «Аёллар дафтари»га киритилган ва эҳтиёжманд хотин-қизларнинг 50 минг нафарини Тошкент вилоятидаги дам олиш масканларига юбориб, уларга психологик ёрдам кўрсатиш ва тадбиркорлик кўникмаларини шакллантириш бўйича мотивацион семинарлар ташкил этилади.

(а) Марказий банк ва тижорат банклари 1 миллион 300 минг нафар хотин-қизлар бандлигини таъминлаш ва тадбиркорликка жалб этилади;

(б) Хотин-қизларни ижтимоий-иқтисодий қўллаб-қувватлаш бўйича республика комиссияси 636 минг нафар «Аёллар дафтари»га киритилган хотин-қизларни даромадли меҳнат билан таъминланади;

(в) Оила ва хотин-қизлар қўмитаси хотин-қизлар тадбиркорлик марказларида 100 минг нафар хотин-қизларни ўқитиш, иш билан таъминлаш ва уларга тадбиркорлик фаолиятини бошлаши учун кўмаклашади;

(г) Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги, Камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазирлиги, Савдо-саноат палатаси томонидан 250 минг нафар хотин-қизларни касб-ҳунар ва тадбиркорликка ўқитишга жалб этилади.

НАТИЖАЛАР

Тадқиқот натижалари аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришга оид ҳуқуқий кафолатлар ва ривожланиш тенденцияларининг мураккаб

хусусиятларини яққол намоён этди. Ўтказилган таҳлил ва тадқиқотлар аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш бўйича Ўзбекистонда амалга оширилган тадбирлар, муаммолар ва самарадорликка оид қуйидаги муҳим натижаларни кўрсатди: **Ҳуқуқий кафолатлар ва қонуний асослар:** Давлат томонидан аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлашга қаратилган ҳуқуқий кафолатлар ва механизмлар барқарор ва самарали ишлаб чиқилган. Ўзбекистонда аёллар учун қўллаб-қувватлаш сиёсати, хусусан, молиявий ёрдам, бизнесни ривожлантириш учун имтиёзлар, қонуний ҳимоя тизими ва тадбиркорликни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга йўналтирилган дастурлар самарали амалга оширилади. Бу эса аёллар учун тадбиркорлик муҳитини яхшилашга ёрдам берди.

Молиявий имкониятлар ва кредитлаш тизими: Аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришдаги муҳим омиллардан бири – молиявий ёрдам ва кредитлаш тизимининг яхшиланиши. Мазкур тизимдаги камчиликлар аёллар учун бизнес бошлаш ва ривожлантиришдаги асосий тўсқинликлардан бири сифатида аниқланди. Шунингдек, аёллар учун мўлжалланган махсус молиявий дастурлар ва имтиёзлар ишлаб чиқилиши, уларнинг иқтисодий имкониятларини оширишга ёрдам берди

Тадбиркорлик муҳити ва ижтимоий ёрдам: Аёллар учун ижтимоий ва ташкилий ёрдамларнинг ривожланиши муҳим аҳамиятга эга. Аёллар тадбиркорларини қўллаб-қувватлашдаги ижтимоий тўсиқликлар камайган, лекин айрим ижтимоий-махаллий қавмлар ва маданий факторлар аёллар учун бизнес имкониятларини чеклашда давом этмоқда. Шунингдек, аёллар учун амалга оширилаётган тренинглар, семинарлар ва бизнес ўқувлар аёллар тадбиркорлигига қизиқишни оширган.

Иқтисодий самарадорлик ва ривожланиш: Тадқиқотларда аёллар тадбиркорлиги иқтисодий самарадорликка ва маҳаллий иқтисодиётнинг ривожланишига катта ҳисса қўшаётгани аниқланди. Аёллар тадбиркорлиги соҳасидаги ижобий тенденциялар, айниқса, кичик ва ўрта бизнеслар даражасида кўпроқ кузатилди. Бу тадбирлар нафақат аёллар учун, балки бутун

жамият учун иқтисодий ва ижтимоий ривожланишни таъминлашга ёрдам бермоқда. Ушбу натижалар аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришдаги асосий муаммолар ва уларни ҳал қилишга қаратилган асосий йўналишларнинг муҳимлигини кўрсатади. Бундан ташқари, натижалар аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш борасидаги қонун ва дастурларнинг самарадорлигини ошириш, молиявий имкониятлар ва ҳуқуқий кафолатларнинг кучайтирилишини талаб қилмоқда.

МУҲОКАМА

Ушбу тадқиқотнинг натижалари Аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш ва қўллаб-қувватлашдаги муаммолар ва имкониятларнинг ўрганилиши муҳим аҳамиятга эга. Тадқиқот натижалари, Ўзбекистонда аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришга қаратилган ҳуқуқий кафолатлар ва иқтисодий механизмларнинг муваффақиятли йўлга қўйилганини кўрсатмоқда. Шу билан бирга, кўплаб жуда муҳим муаммолар сақланиб қолмоқда, бу эса аёллар тадбиркорлиги соҳасидаги ривожланиш тенденцияларини сўнгги йиллардаги қадамлар билан улашишга тўсқинлик қилмоқда.

Молиявий ёрдам ва кредитлаш тизимининг ривож
Аёллар тадбиркорлиги соҳасидаги яна бир муҳим муаммо молиявий ёрдам ва кредитлаш тизимининг етарлича ривожланмаганлигидир. Қисқа муддатли кредитлар ва аёллар учун мўлжалланган махсус молиявий дастурлар ишлаб чиқилган бўлса-да, уларнинг амалдаги самарадорлиги тадқиқотларда кўпинча саволлар туғдиради. Бунга қўшимча равишда, аёллар учун кредит олишдаги ҳуқуқий тўсикликлар ва молиявий хизматларга кириш имкониятларини камайтирадиган омиллар мавжуд. Шу билан бирга, аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш учун давлат томонидан қўллаб-қувватлаш механизмларини янгилаш, молиявий ёрдам тизимини ҳамда салоҳиятли кредитлаш тизимини ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Ҳуқуқий кафолатлар ва қонуний ҳимоя: Аёллар тадбиркорлиги учун муҳим бўлган ҳуқуқий кафолатлар ва қонуний ҳимояларнинг ишлаб чиқилиши тўғри йўлда олиб борилмоқда. Бунда тадбиркор аёллар учун қонунчилик, солиқ

имтиёзлари, ишлаб чиқариш учун ҳуқуқий барқарорликларни таъминлаш муҳим аҳамиятга эга. Аммо, бу жараёнда ҳали ҳам қонуний таъсирнинг етарлича кучли бўлмаслиги, аёллар тадбиркорларига амалий ёрдам беришдаги камчиликлар мавжуд эканлигини кўрсатади. Қонунларнинг амалга оширилишидаги хатолар аёллар учун тадбиркорликни олиб боришдаги тўсқинликлардан бири бўлиши мумкин.

Ижтимоий қўллаб-қувватлаш ва муҳит: Аёллар учун тадбиркорлик муҳитида ижтимоий қўллаб-қувватлаш тизимлари ва хизматларининг ривожини муҳим аҳамиятга эга. Маълумки, ижтимоий қўллаб-қувватлашнинг мукамал тизими аёллар тадбиркорлиги фаолиятини рағбатлантириш ва уларга қўшимча имкониятлар яратишга ёрдам беради. Шунга қарамайдан, аёллар тадбиркорлари учун маданий ва ижтимоий тўсиқликлар, хусусан, ўрта ва кичик бизнесларнинг қийинчиликлари, шунингдек, маҳаллий давлат органларининг тасдиқлаш жараёнидаги тўсқинликлар назарда тутилади.

Тадбиркорлик сиёсати ва давлат дастурларининг самарадорлиги: Давлат томонидан амалга оширилаётган тадбиркорлик сиёсати ва аёллар тадбиркорлигига оид дастурлар самарадорлиги кўп жиҳатдан уларнинг амалга оширилишини таъминловчи механизмларга боғлиқ. Аёллар тадбиркорлиги учун ҳуқуқий кафолатларнинг мукамал тизими ишлаб чиқилган бўлса-да, амалий тадқиқотлар ва таҳлиллар, айниқса, хусусий секторда аёллар учун ажратилган имкониятларнинг ишлаб чиқилишидаги камчиликларни кўрсатади. Ушбу муҳокамалар аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришдаги асосий муаммоларни аниқ кўрсатади. Тадбиркор аёллар учун гендер тенглиги, молиявий ёрдам ва кредитлаш тизими, ҳуқуқий кафолатлар, ижтимоий қўллаб-қувватлаш ва амалдаги сиёсатлар ҳали ҳам ўзгаришларга муҳтож. Бундан ташқари, аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлашда самарали ишлаб чиқилган дастурлар ва иқтисодий ишлаб чиқаришнинг барқарорлигини таъминлашга доир қонун ва сиёсатларнинг такрор кўриб чиқилиши кераклиги тўғрисидаги хулоса келтирилади.

ХУЛОСА ВА ТАКЛИФЛАР

Аёллар тадбиркорлиги соҳаси Ўзбекистонда муҳим ижтимоий ва иқтисодий аҳамиятга эга бўлиб, Давлат томонидан амалга оширилаётган қўллаб-қувватлаш тадбирлари ва ҳуқуқий кафолатлар аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришга катта ҳисса қўшаётган бўлса-да, ушбу соҳада муаммолар ҳамон мавжуд. Булар, биринчи навбатда, молиявий ёрдам ва кредитлаш тизимининг етарлича ривожланмаганлиги, аёллар учун ишбилармонлик муҳитидаги мавжуд муаммолар ҳисобланади. Тадқиқот натижалари кўрсатдики, аёллар тадбиркорлиги соҳасидаги асосий муаммоларни ҳал қилиш учун ҳуқуқий, иқтисодий ва ижтимоий саъй-ҳаракатларнинг бирлашган ёндашуви талаб қилинади. Молиявий ёрдам, бизнес учун имтиёзлар ва кредитлаш тизимининг яхшиланиши аёллар учун янада кўпроқ имкониятлар яратиши мумкин. Бундан ташқари, гендер тенглигини таъминлаш, тўсиқликларни бартараф этиш аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришга катта таъсир кўрсатади. Шунингдек, аёллар тадбиркорлигига қаратилган давлат дастурлари ва ҳуқуқий кафолатларнинг самарали ишлаши учун уларнинг амалга оширилишини кузатиш ва баҳолашга аҳамият берилмоқда.

ТАКЛИФЛАР:

"Аёллар тадбиркорлиги: Ҳуқуқий кафолатлар ва ривожланиш тенденциялари" мавзусидаги илмий мақоланинг хулоса қисми учун аниқ таклифлар қуйидагича бўлиши мумкин:

1. Ҳуқуқий кафолатларни мустаҳкамлаш: Аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш учун ҳуқуқий механизмлар ва кафолатларни янада кучайтириш зарур. Бунинг учун давлат томонидан аёллар учун иқтисодий ва юридик қўллаб-қувватлаш сиёсати такомиллаштирилиши, жумладан, аёллар тадбиркорларига имтиёзли кредитлар ва грантлар тақдим этилиши, уларни ишга қабул қилишда фавқулодда ҳуқуқий қўллаб-қувватлаш чаралари кўрсатилиши керак.

2. Қонунчиликни яхшилаш ва гендер тенглиги: Аёлларнинг тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш учун гендер тенглигини таъминловчи қонунчиликни ишлаб чиқиш зарур. Бу аёллар ва эркаклар

ўртасидаги иқтисодий имкониятлар, таълим ва касбий ривожланиш соҳасидаги тенгликни таъминлашни ўз ичига олиши керак.

3. Маълумот ва таълимга кириш имкониятларини кенгайтириш: Аёллар тадбиркорлиги соҳасидаги билим ва тажриба алмашиш учун малакали таълим ва тренинг дастурлари ишлаб чиқиши, шунингдек, аёллар учун бизнес тадбирларига кириш имкониятлари кенгайтиради. Бу тадбирлар аёлларнинг тадбиркорлик салоҳиятини янада оширишга ёрдам беради.

4. Маънавий ва ижтимоий кўмак тизимларини кучайтириш: Аёллар тадбиркорлиги соҳасида ижтимоий ва маънавий кўмак тизимларини ривожлантириш муҳим. Бу эса аёлларнинг ўз бизнесини ривожлантиришда дуч келаётган ижтимоий ва маданий барьерларни енгишга ёрдам беради.

5. Ихтисослашган фондлар ва дастурларни ташкил этиш: Аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш учун махсус фондлар ва дастурлар ташкил этиш, аёлларга ихтисослашган бизнес йўналишларида кўмак бериш ва уларнинг лойиҳаларини қўллаб-қувватлаш муҳим аҳамиятга эга.

Шу орқали аёллар тадбиркорлигининг ривожини, нафақат иқтисодий ўсишга, балки ижтимоий адолат ва тенгликка ҳам ўз ҳиссасини қўшади.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Ўзбекистон Республикасининг Қонунлар жихатидан тадбиркорлик фаолияти (2020). **Ўзбекистон Республикасининг бизнес ва тадбиркорликни ривожлантиришга доир қонунлари.** Тошкент: Адолат нашриёти.
2. Тўхтаев, И. А. (2021). **Аёлларнинг кичик бизнес ва тадбиркорликдаги иштирокини рағбатлантириш: ҳуқуқий механизмлар.** Бухоро: Бухоро давлат университети нашриёти.
3. Ўзбекистон Республикаси Бош Қомусининг тадбиркорлик фаолиятига оид моддалари (2020). **Тадбиркорлик фаолияти ва аёллар ҳуқуқлари.** Тошкент: Ўзбекистон Республикасининг Қонунчилик палатаси.
4. Kun.uz+3Gazeta.uz+3Ishonch.uz+3
5. РЭУ Ташкент

6. РЭУ Ташкент+8Kun.uz+8Gazeta.uz+8
7. Gazeta.uz+1Daryo.uz+1
8. Медиатор+8Uza.uz+8Шавкат Мирзиёев+8
9. Gazeta.uz+2Ishonch.uz+2Kun.uz+2